

Abstract

The purpose of this study is to investigate the factors of self-censorship in cyberspace in Iranian society. The research method is qualitative and based on data theory. The sampling method was non-probabilistic sampling, with purposeful selection and with maximum diversity or heterogeneity, based on which 11 political, sociological, psychological and communication specialists were selected as participants in the study. Data were collected through interviews in a semi-structured manner. Data analysis was performed by Strauss and Corbin method and paradigm model. In order to obtain the validity and validity of the data, two methods of reviewing the participants as well as reviewing experts other than the participants in the research were used. The results of analyzing the data obtained from the interviews during the open, pivotal and selective coding process led to the presentation of a self-censorship model on Instagram. Based on the findings of this study, political self-censorship and social self-censorship were identified as causal factors that affect the process of self-censorship on Instagram. Psychological self-censorship and cultural self-censorship as background factors, legal self-censorship as intervention factors, communication self-censorship as strategies and moral self-censorship as consequences were extracted from this study.

Keywords: self-censorship, Instagram, return theory, self-censorship model

واکاوی و ارائه مدل خودسانسوری در فضای مجازی با رویکرد گراندتئوری در ایران

مرحمت سلماسی^۱بهاره نصیری^۲طهمورث شیری^۳محمد سلطانیفر^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۵

چکیده

هدف این پژوهش بررسی عوامل خودسانسوری در فضای مجازی در جامعه ایران است. روش پژوهش کیفی و مبتنی بر نظریه‌پردازی داده‌بنیاد است. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری غیراحتمالی، با انتخاب هدفمند و با حداکثر تنوع یا ناهمگونی بود که بر مبنای آن ۱۱ نفر از متخصصان سیاسی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و ارتباطات به عنوان مشارکت‌کنندگان در پژوهش انتخاب شدند. داده‌ها به روش مصاحبه و به صورت نیمه‌ساخت‌یافته گردآوری شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش استراوس و کوربین و مدل پارادایمی انجام گرفت. برای به دست آوردن اعتبار و روایی داده‌ها از دو روش بازبینی مشارکت‌کنندگان و مرور خبرگان غیر از شرکت‌کننده در پژوهش استفاده شد. نتایج تحلیل داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها طی فرآیند کدگذاری باز، محوری و انتخابی منجر به ارائه مدل خودسانسوری در اینستاگرام در ایران شد. براساس یافته‌های این پژوهش خودسانسوری سیاسی و خودسانسوری اجتماعی به عنوان عوامل علی که بر فرآیند خودسانسوری در اینستاگرام تاثیر دارند، شناسایی شدند. خودسانسوری روانی و خودسانسوری فرهنگی به عنوان عوامل زمینه‌ای، خودسانسوری حقوقی به عنوان عوامل مداخله‌گر، خودسانسوری ارتباطی به عنوان راهبردها و خودسانسوری اخلاقی به عنوان پیامدها از این پژوهش استخراج شدند.

کلید واژه‌ها: خودسانسوری، اینستاگرام، گراندتئوری، مدل خودسانسوری

^۱ دانشجوی دکتری علوم ارتباطات، گروه علوم ارتباطات، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

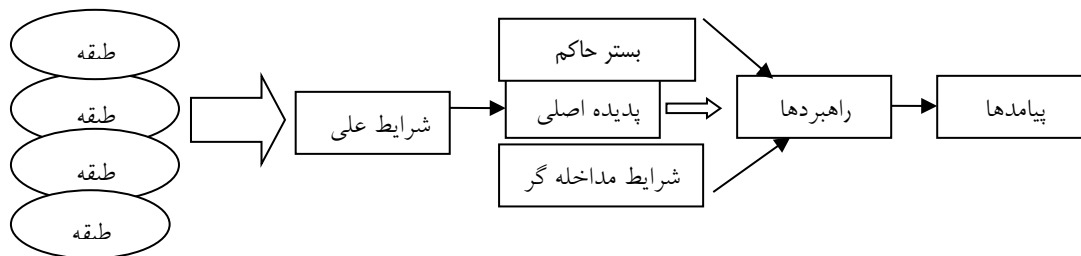
^۲ استادیار پژوهشکده مطالعات اجتماعی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۴ دانشیار گروه ارتباطات اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۱. مقدمه

جهان جدید، جهانی پرگو، پرحرف و سخن سالار است. بسیاری از رسانه‌ها را می‌توان حراف‌خانه نامید. شاید این را بتوان محصول آزادی‌بیان دانست. اما ذاتی بودن حق آزادی بیان غیر از موضوعیت داشتن آزادی بیان است. آزادی بیان یک حق ذاتی است، اما این نافی آلی و ابزاری بودن این حق نیست؛ ما آزادی سخن بگوییم تا بتوانیم سخنان نیکویی بگوییم. در دنیای مدرن؛ همه سخن می‌گویند. هر که، هر چه می‌خواهد می‌گوید و منتشر می‌سازد. جهان، شلوغ و پرسروصدا شده است. شاید این نخستین بار در تاریخ باشد که گویندگان بیش از شنوندگان و خوانندگان شده‌اند یا دست کم چنین به نظر می‌آید. دنیای دیجیتال، دنیای وفور سخن و قحطی سکوت است. هر کس منبر و میز خطابه‌ای دارد و هر روز عکس خود را، حرف خود را، احساس خود را، مشخصات و سابقه خود را در جایی یا جاهایی به روز می‌کند. سخنان، خیلی زود پراکنده می‌شوند. همین امر، پراکندگی‌های ذهنی را افزون‌تر ساخته است. تکنولوژی، سکوت نمی‌کند؛ این ما هستیم که باید گوش‌های خود را بندیم و در وقت ضرورت آن‌ها را باز کنیم. همین مسئله ما را متوجه ضرورت سکوت می‌کند. سکوت، نقیض صداست، اما نه تنها نقیض، بلکه حتی متضاد سخن هم نیست. سکوت می‌تواند هم زمینه سخن باشد و هم نتیجه آن. فراتر از آن، سکوت ممکن است متضمن سخن باشد! سکوتی که به سخن می‌انجامد و سخنی که به سکوت دیگری ختم می‌شود، رابطه مهمی با یکدیگر دارند. سکوت با گنگی و ناتوانی از سخن گفتن فرق دارد. سکوت، صفت چیزی یا کسی است که قدرت بیان دارد، اما نمی‌خواهد این قابلیت را فعلاً به فعلیت برساند. به بیان دیگر، سکوت در برابر سخنرانی است اما در کنار سخن‌دانی است (صادقی، ۱۳۹۶، ۱۰۳-۱۰۲). پس ما نمی‌توانیم با سکوت خود از این فضا دوری کنیم؛ هرچند این فضا بطور مطلق نه تهدید است و نه فرصت، اما همزمان هم تهدید به شمار می‌رود و هم فرصت. تهدید در این فضای مجازی خودسانسوری را به همراه خواهد داشت اینجاست که شخص به محدود کردن بیان و رفتار خود می‌پردازد. این محدود کردن و چشم‌پوشی یا از زاویه ترس و نگرانی است و یا از زاویه رعایت اخلاق و قواعد جزمی موجود در جامعه است و یا به لحاظ حفظ منافع خویش و محدود کردن ریسک در مناسبات اجتماعی و یا تمایل به اجتناب از اخلال‌گری در بستر سیاسی، روانی، ارتباطی و مذهبی، افکار خود را می‌پوشاند و روحیه کوتاه آمدن و صرف نظر کردن از بیان اندیشه در ذهن خود را توسعه می‌دهد. در این راستا هدف اصلی این پژوهش عوامل خودسانسوری در شبکه‌های اجتماعی مجازی در جامعه ایران است و به این سؤالات پاسخ می‌دهد که عوامل مؤثر بر (عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای حاصل از پژوهش) خودسانسوری در اینستاگرام کدامند؟ در نهایت به ارائه مدل مفهومی برگرفته از نظریه داده‌بنیاد که به شرح زیر است پرداخته می‌شود.

شکل ۱. مدل پارادایمی کدگذاری محوری (منبع: بازرگان، ۱۳۸۷، ۱۰۲)

۲. مروری بر پیشینه تحقیق

با توجه به بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده در این زمینه، تحقیقات موجود در حوزه خودسانسوری در فضای مجازی را می‌توان در پنج محور مطالعاتی صورت‌بندی کرد:

- خودسانسوری و تهدید نامرئی آن توسط بازیکنان قدرت
- الگوهای رفتاری در فضای مجازی
- پالایش یا فیلترینگ متمرکز حاکمیتی
- دموکراتیک خانواده عامل انزوای اجتماعی
- خودافشاگری کاربران

در محور نخست می‌توان به مطالعات بیلگ یسیل (۲۰۱۴) متیو فستین استین (۲۰۱۵) و مرات یسیل (۲۰۱۴) که به خودسانسوری و تهدید نامرئی آن توسط بازیکنان قدرت مانند دولت‌ها، فشارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و اقدامات تهدیدکننده زندگی که عوامل اثرگذار بر خودسانسوری بودند اشاره کرد.

در دومین محور می‌توان به مطالعات ایلانی (۱۳۹۵)، دستجردی (۱۳۹۶)، رضایی (۱۳۹۶)، ساداتی (۱۳۹۲)، حسنی و کلانتری (۱۳۹۶) که به الگوهای رفتاری، انزوای اجتماعی، کج‌رفتاری، کارکردها و کژکارکرده و اختلال در کردارهای کاربران در شبکه‌های اجتماعی مجازی است اشاره کرد.

در محور سوم می‌توان به مطالعات نصرالهی (۱۳۹۸) که به فیلترینگ در اینستاگرام پرداخته و اینکه پالایش چگونه می‌تواند تبعات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی داشته باشد اشاره کرد.

در محور چهارم می‌توان به مطالعات کریمی نژاد (۱۳۹۷) که به دموکراتیک بودن خانواده و احساس انزوای اجتماعی از عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش در شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند اشاره کرد.

در پنجمین محور می‌توان به مطالعات مرادی، رجب پور، کیان ارثی، حاجلو و رادبخش (۱۳۹۳) که به خودافشاگری مخاطبان در شبکه‌های اجتماعی مجازی است اشاره کرد.

۳- مروری بر مفاهیم و مبانی نظری

۳-۱- آزادی فردی و امنیت

از دیدگاه لاک، آزادی یک انتخاب و یک حق است که در یک چارچوب اخلاقی تعریف شده توسط قانون طبیعی، براین اساس، آزاد بودن فرد داشتن قدرت و توانایی (لاک، ۱۸۲۴، ۲۲۵) برخوردار از عقلانیت و تفکر (محمودی، ۱۳۷۶، ۱۷۱) و دخیل بودن ذهن و ترجیح آن است؛ یعنی برای داشتن آزادی، اراده، نیز لازم است. (لاک، ۱۸۲۴، ۲۲۸). او حد و اندازه آزادی را این گونه تعیین می‌کند که هر شخص به اندازه‌ای آزاد است که آزادی شخص دیگر را نقض نکند (لعل علیزاده، ۱۳۹۵، ۹۲). امنیت از دیدگاه لاک به معنای نبود خطر و تهدید برای جان و مال فرد می‌باشد. امنیتی که هابز و لاک از آن سخن می‌گفتند، مصونیت افراد از خطراتی بود که جان و مالشان را تهدید می‌کرد. این روشنفکران نگاه فردگرایانه به مسئله امنیت داشتند. (لعل علیزاده، ۱۳۹۵، ۹۶).

۳-۲- عکس‌العمل

به گفته جک برم^۱، عکس‌العمل^۲ یک حالت انگیزشی است که هر گاه شخص احساس کند آزادی او مورد تهدید قرار گرفته در او بر انگیزته می‌شود. این حالت انگیزشی منجر به این می‌شود که شخص دست به اعمالی بزند که به نظر او به او کمک می‌کند تا کنترل خود را بر اوضاع حفظ کرده و آزادی شخصی خود را به دست آورد. اینکه شخص چه واکنشی خواهد داشت بستگی به ماهیت تهدید و ماهیت آزادی مورد تهدید قرار گرفته دارد. در واکنش به یک پیام تهدیدکننده شخص ممکن است نگرش خود را تغییر داده آنرا با محتوای پیام تهدیدکننده هماهنگ کند و به این ترتیب در خود احساس کنترل نسبت به پیام تهدیدکننده ایجاد کند. (کریمی، ۱۳۹۶، ۱۰۵).

۳-۳- حوزه عمومی هنجاری

هابرماس^۳ می‌گوید منظور من از حوزه عمومی^۴ قبل از هر چیز عرصه یا قلمروی از حیات اجتماعی ماست که در آن بتوان چیزی را در برخورد با افکار عمومی شکل داد. زمانی که شهروندان در باره مسائل مورد علاقه عمومی و منافع عمومی به گونه‌ای آزاد و بی‌قیدوبند، یعنی با تضمین آزادی اجتماعات و انجمن‌ها، آزادی بیان و چاپ نشر افکارشان، با یکدیگر مشورت و کنکاش می‌کنند در واقع به صورت یک پیکره عمومی عمل می‌کنند. تعبیر افکار عمومی به رسالت انتقاد و نظارتی اشاره دارد که پیکره عمومی شهروندان به طور غیر رسمی در برابر طبقه حاکم اعمال می‌کند. شهروندان در مقام افراد اقتصادی یا حرفه‌ای، که تنها به فکر اداره امور خصوصی خود هستند عمل می‌کنند و نه به مثابه مجامع حقوقی که تابع قواعد حقوقی بوروکراسی دولتی هستند و موظف به اطاعت و تبعیت از قواعد مذکورند؛ بلکه شهروندان زمانی به منزله عموم عمل می‌کنند که بدون اجبار و اضطراب بتوانند به مسائل مورد علاقه مردم یا منافع و مصالح عمومی بپردازند و این امر زمانی امکان‌پذیر است که تضمین‌های لازم برای گردهم آمدن و اجتماع آنان فراهم باشد و آزادانه بتوانند به یکدیگر بیونندند و آزادانه افکار خود را بیان و تبلیغ نمایند (نوذری، ۱۳۸۱، ۴۶۶).

۳-۴- ماریج سکوت

نئومان می‌گوید در یک موضوع مناقشه‌انگیز، افراد درباره توزیع افکار عمومی حدس‌هایی می‌زنند. آن‌ها سعی می‌کنند دریابند که آیا در اکثریت قرار دارند یا در اقلیت؛ و سپس می‌کوشند تعیین کنند که آیا تغییر افکار عمومی در جهت موافقت با آن‌هاست یا خیر. به باور نئومان، اگر آن‌ها احساس کنند در اقلیت قرار دارند یا تغییر افکار عمومی در جهت فاصله گرفتن از آن‌هاست، ترجیح می‌دهند سکوت اختیار کنند. نئومان، افکار عمومی را نه فقط امور مربوط به دولت و حکومت، بلکه همچنین عامل فشار بر افراد برای هم‌رنگ شدن با دیگران می‌داند. ریشه نظریه نئومان این است که مردم به شدت از انزوا می‌ترسند. بیشتر مردم از ترس انزوا، بر ضد قضاوت‌ها و ارزیابی‌های خود عمل می‌کنند (مهدی زاده، ۱۳۸۹، ۶۶).

۳-۵- پیوندهای ضعیف

گرانوتر میان «پیوندهای نیرومند» و «پیوندهای سست» تمایز قائل می‌شود: پیوندهای نیرومند میان آدم‌هایی برقرار می‌گردد که روابط نزدیک با یکدیگر دارند و پیوسته در ارتباط با یکدیگر به سر می‌برند مانند پیوند آدم‌ها با دوستان نزدیک‌شان؛ اما پیوندهای سست

میان آدم‌ها و کسانی برقرار می‌گردد که روابط نزدیک و دائمی با یکدیگر ندارند، مانند پیوند آدم‌ها با آشنایان دورشان (ریترز، ۱۳۸۳، ۵۹۴).

۳-۶- پنهان کاری

از نظر زیمل، در مواقعی ممکن است افراد بخواهند بخشی خاص از زندگی خود را پوشیده نگه دارند و تعمداً اطلاعاتی را پنهان کنند. در مواقعی ممکن است فرد اطلاعاتی را که پوشیده نگه داشته است با افرادی معتمد در میان گذارد، در این صورت، اطلاعاتی به آن می‌دهد که سایرین فاقد آن هستند. «وجود پنهان‌کاری بین دو نفر یا دو گروه، و اندازه آن، مسأله‌ای است که تمام ارتباط آنان را تعریف می‌کند». پنهان‌کاری با تعداد افراد گروه نیز رابطه دارد. در گروه کوچک به علت نزدیکی افراد به یکدیگر حفظ رازها دشوارتر است تا در گروه‌های بزرگ‌تر. در گروه‌های بزرگ‌تر، تعداد رازها بیشتر می‌شود و به دلیل خصیصه‌های گوناگون اعضای گروه، نیاز بیش‌تری به آن‌ها وجود دارد (دیلینی، ۱۳۷۸، ۱۸۴-۱۸۳).

۳-۷- نقش

از نظر لیتون (۱۹۵۳-۱۸۹۳) نقش شامل نگرش‌ها، ارزش‌ها و رفتاری است که از سوی جامعه به فرد یا افرادی که این پایگاه را اشغال می‌کنند، داده می‌شود (کوزر و روزنبرگ، ۱۳۸۵، ۲۷۱). به نظر رابرتسون، نقش‌هایی که ما در زندگی ایفا می‌کنیم به پایگاه‌هایی بستگی دارد که به‌طور اتفاقی در یک زمان معین عهده‌دار شده‌ایم. به‌همین ترتیب، واکنش ما نسبت به مردم با نقش‌هایی که آنان برای ما ایفا می‌کنند، مطابقت دارد (رابرتسون، ۱۳۷۲، ۹۳).

۴. روش شناسی

روش انجام این پژوهش کیفی است. راهبرد تحقیق در این مطالعه تحلیل گرانددتئوری^۱ روش استراوس^۲ و کوربین^۳ است. جامعه آماری این پژوهش در مرحله کیفی صاحب نظران سیاسی، جامعه شناسی، روانشناسی و ارتباطی بودند. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری غیراحتمالی، با انتخاب هدفمند و با حداکثر تنوع یا ناهمگونی استفاده شد. اندازه نمونه در این پژوهش بر مبنای شاخص اشباع نظری برابر با ۱۱ نفر بود. جمع‌آوری اطلاعات به شکل کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفت. پس از تهیه راهنمای مصاحبه به نمونه آماری مراجعه شد و داده‌های مورد نیاز با استفاده از مصاحبه‌های باز جمع‌آوری و در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی کدبندی شدند. در کدگذاری باز داده‌ها به پاره‌های مجزا خرد، و از جهت شباهت‌ها و تفاوت‌ها با یکدیگر مقایسه شدند و به هر یک از آنها مفهوم یا کدی داده شد. این کدها توانستند حداکثر فضای مفهومی و معنای آن را اشباع کنند. در کدگذاری محوری به مرتبط کردن مقوله‌ها با زیرمقوله‌ها در راستای ویژگی‌ها و ابعاد آنها و در کدگذاری گزینشی به یکپارچه‌سازی و پالایش مقوله‌ها پرداخته شد.

مشخصات مصاحبه شونده‌گان

متخصصین	سطح تحصیلات	سمت/تخصص
علی اکبر فرهنگی	فوق دکترای ارتباطات سازمانی، دکترای ارتباطات و دکترای مدیریت	استاد مدیریت رسانه دانشگاه تهران
هادی خانیکی	دکترای تخصصی علوم ارتباطات	مدیر هسته پژوهش دانشگاه علامه طباطبایی
منصور ساعی	دکترای تخصصی علوم ارتباطات	عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات

^۱ grounded theory
^۲ Strauss
^۳ Corbin

فرهنگی		
عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک	دکترای تخصصی علوم ارتباطات	حسن اردستانی
روزنامه نگار	دکترای مدیریت و برنامه ریزی امور فرهنگی	مینو بدیعی
دانشیار جامعه شناسی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	دکترای جامعه شناسی	سید جواد میری
استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران	دکترای علوم سیاسی	صادق زیبا کلام
مدرس دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران	دکترای علوم سیاسی	محمد تقی ابراهیمی
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکترای روانشناس بالینی	فردوس قماشچی
مدیرگروه روانشناسی بالینی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی	دکترای روانشناس بالینی	بهروز دولتشاهی
عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی	دکترای روانشناس بالینی	محمود برجعلی

۵. یافته‌های تحقیق

در این بخش کدهای استخراج شده و مؤلفه‌های مربوط به هر یک از آن‌ها، و نیز عوامل و شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها براساس اهداف تحقیق شناسایی و به سوال‌های اصلی و فرعی پاسخ داده شد و در انتها به ارائه مدل خودسانسوری در اینستاگرام در ایران پرداخته شد.

جدول شماره ۱: مفاهیم و کدهای نهایی عوامل علی خودسانسوری در اینستاگرام

محور اصلی	کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نشانگرها	
عوامل علی	خودسانسوری سیاسی	➤ خودسانسوری ناشی از فیلترینگ حاکمیتی	فیلترینگ اثرگذار در آزادی فردی و خودسانسوری	P۱	
			علت خودسانسوری کاهش آزادی فردی با فیلترینگ	P۲	
			عامل سکوت محدودیت در آزادی فردی با پالایش اطلاعات	P۷	
			تاثیر فیلترینگ در سلب آزادی فردی و سکوت	P۴	
			علت سکوت سلب آزادی سیاسی با ایجاد محدودیت در اینترنت	P۶	
			دلیل سکوت سلطه نظام سیاسی در آزادی فردی با فیلترینگ	P۳	
			نقش سیستم‌های محدودیت در آزادی فردی و سکوت افراد	P۹	
			فیلتر مانع آزادی فردی و عدم آزادی فردی عامل خودسانسوری	P۱۰	
			➤ خودسانسوری ناشی از حاکمان قدرت	تأثیر هک اطلاعات توسط هکرها در خودسانسوری	P۳
			اثر کنترل فضای مجازی توسط حاکمان در خودسانسوری	P۴	
		هکرها عامل خودسانسوری	P۲		
دولت‌ها عامل خودسانسوری	P۹				
حکومت‌ها عامل خودسانسوری	P۱۰				
مسئولین و نظام‌ها عامل خودسانسوری	P۱۱				

		عامل خودسانسوری سلطه حاکمان قدرت	P۶
		سبب خودسانسوری تسلط قدرت هکرها	P۷
➤ خودسانسوری ناشی از محدودیت در آزادی قلم	➤ خودسانسوری ناشی از محدودیت در آزادی بیان	تأثیر محدودیت در آزادی قلم و بیان در خودسانسوری	P۲
		دلیل خودسانسوری نرسیدن به قدرت بالفعل در آزادی بیان و قلم	P۵
		علت سکوت ناتوانی در بیان و ارائه سخن.	P۹
		دلیل سکوت رعایت آزادی قلم و بیان	P۱۱
		تأثیر ناتوانی در قدرت اظهارنظر در خودسانسوری	P۳
		صم، بکم در ابراز نظر به لحاظ فهم امنیتی	P۴
		احتیاط خبرنگار در ارائه گزارشها	P۱
		ترس از اظهار نظر کردن	P۱۰
		ترس از انتشار تفکر	P۲
		علت خودسانسوری محدودیت در آزادی انتشار افکار در ساختار قدرت	P۳
➤ خودسانسوری ناشی از محدودیت در آزادی تفکر		ساختار قدرت عامل تهدید آزادی بیان، قلم و آزادی سیاسی	P۴
		گذاشتن چارچوب در نوشتن، سخن گفتن در حاکمیت	P۵
		تأثیر خودسانسوری در زوایای روح، اندیشه و تفکر	P۶
		داشتن خط قرمز به دلیل نداشتن آزادی اندیشه	P۱۰
		دقت در انتخاب کلمات در ارائه تفکر و اندیشه	P۱
		سکوت به دلیل درماندگی ناشی از آزادی اندیشه	P۹
		دلیل خودسانسوری نداشتن تفکر و عقیده سیاسی در مباحث	P۱
		عدم وجود انتشار اندیشه و عقیده سیاسی در گفتگوها	P۲
➤ خودسانسوری ناشی از محدودیت در آزادی انتشار عقیده سیاسی		عدم وجود آزادی در عقاید سیاسی در ارسال و دریافت پیام	P۶
		سکوت در ارائه عقیده سیاسی	P۱۰
		نداشتن قدرت جهش فکری در عقیده سیاسی	P۳
		نداشتن آزادی بیان در انتشار عقاید سیاسی	P۱۱
		ترس از ابراز عقیده سیاسی	P۷
		خودسانسوری در برابر درماندگی ناشی از آزادی عقیده سیاسی	P۹
		ترس از فشارهای سیاسی	P۳
		ترس از نظارت حکومتها، نهادها، دموکراسیها و حزبها در امور سیاسی	P۱
➤ خودسانسوری ناشی از فشارهای سیاسی		خودسانسوری به علت کنترل عوامل فشار	P۶
		سانسور خود در برابر قدرتمندان و دنیای تهدید آمیز	P۷
		سلطه قدرتمندان جهان اثرگذار در خودسانسوری	P۹
		ترس از قدرتمندان دنیای خطرناک در ارائه اطلاعات	P۸
		خودسانسوری در برابر فشارهای سیاسی	P۲

			عامل خودسانسوری فشارهای سیاسی	P۱۰
		➤ خودسانسوری ناشی از تعبیه قالب‌های ذهنی	تعبیه قالب‌های ذهنی توسط حاکمان سیاسی	P۵
			آزادی فردی در اصول سیستماتیک دستخوش تفکر قالبی	P۳
			ایجاد ذهنیت خانواده در فرزندان در مفهوم قدرتمندان دنیای خطرناک	P۹
			سکوت افراد به علت تفکر قالبی از طرف خانواده	P۲
			آزادی بیان و قلم تحت سیطره تفکر قالبی	P۶
			تفکر قالبی عامل خودسانسوری در انتشار عقیده سیاسی	P۱
			آزادی افراد تحت سیطره و دستخوش تفکر قالبی مقامات	P۷
			تعبیه قالب‌های ذهنی منجر به خودسانسوری در آزادی بیان و اندیشه	P۱۱
	کدگذاری	کدگذاری	کدگذاری	نشانگرها
	گزینشی	محوری	باز	
		➤ خودسانسوری ناشی از جایگاه و موقعیت اجتماعی	دلیل خودسانسوری حفظ جایگاه و موقعیت اجتماعی	P۱
			تأثیر موقعیت و جایگاه اجتماعی خود و دیگران در خودسانسوری	P۲
			سکوت به علت مخاطره موقعیت و جایگاه اجتماعی	P۳
			ترس از دست دادن جایگاه اجتماعی	P۶
			نقش جایگاه اجتماعی افراد در سکوت	P۷
			شناسایی جایگاه اجتماعی در ورود به فضای مجازی	P۵
			سکوت به خاطر ترس از موقعیت و جایگاه اجتماعی	P۴
			خودسانسوری فرد برجسته به علت جایگاه و موقعیت اجتماعی	P۸
		➤ خودسانسوری ناشی از مقام و منزلت اجتماعی	نقش مقام، منزلت و شغل در خودسانسوری	P۱
			سانسور خود به خاطر مخاطره مقام و منزلت	P۲
			سکوت عامل حفظ مقام و منزلت	P۳
			خودسانسوری محصول ناتوانی منزلتی	P۴
			دلیل خودسانسوری ترس از مقام و منزلت	P۶
			خودسانسوری به علت مقام و منزلت اجتماعی	P۸
			نقش مقام و منزلت اجتماعی در خودسانسوری	P۵
			تأثیر مقام و منزلت فرد در سکوت آن	P۱۰
			احتیاط در گفتار فرد مقام و منزلت بالاتر	P۱۱
		➤ خودسانسوری ناشی از مشاغل حساس	خودسانسوری به دلیل شغل خاص	P۱
			احساس خطر در شغل و حرفه مخصوص	P۲
			سکوت به علت حفظ شغل خاص	P۳
		➤ خودسانسوری	سکوت به خاطر برخی از مشاغل	P۶

خودسانسوری اجتماعی

	ناشی از مشاغل غیر حساس	P۸	خودسانسوری در مشاغل حساس
		P۴	اثر مشاغل خاص و شغل‌های دیگر در خودسانسوری
		P۱۰	تأثیر مشاغل خاص و مشاغل عام در خودسانسوری
		P۹	اثر سکوت در حرفه‌های حساس و حرفه‌های غیر حساس.

جدول شماره ۱ به هدف اول که شناسایی عوامل و شرایط علی خودسانسوری در اینستاگرام است می پردازد یافته‌ها نشان می‌دهد که از ۲ مقوله اصلی خودسانسوری سیاسی و اجتماعی ۱۲ مقوله فرعی خودسانسوری ناشی از «فیلترینگ حاکمیتی»، «حاکمان قدرت»، «محدودیت در آزادی قلم»، «محدودیت در آزادی بیان»، «محدودیت در آزادی تفکر»، «محدودیت در آزادی انتشار عقیده سیاسی»، «ترس از فشارهای سیاسی» و «تعبیه قالب‌های ذهنی» «جایگاه و موقعیت اجتماعی»، «مقام و منزلت اجتماعی»، «مشاغل حساس»، و «مشاغل غیر حساس» و از ۸۱ کد مستخرج شده تشکیل شده است.

جدول شماره ۲. مفاهیم و کدهایی نهایی عوامل زمینه‌ای خودسانسوری در اینستاگرام

نشانگرها	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی	محور اصلی
P۱	پنهان کاری خودواقعی در بیان مسائل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، روانی و استفاده از اسامی و تصاویر مستعار	<ul style="list-style-type: none"> ➤ محافظه‌کاری در خودواقعی ➤ محافظه‌کاری در ادبیات گفتاری در ساختار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی ➤ محافظه‌کاری در استفاده از اسامی و تصاویر مستعار 	عوامل زمینه‌ای خودسانسوری روانی	
P۲	کتمان حقیقت در ساختار اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و روانی و پنهان کاری خودواقعی در بکار بردن تصاویر، نام‌ها و کلمات مستعار			
P۴	تحلیل با انتخاب نام‌ها و تصاویر مستعار و پنهان کردن خودواقعی			
P۵	پنهان کاری در ادبیات گفتاری در ساختار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی			
P۷	پنهان شدن شخصیت حقیقی آدم‌ها			
P۱۰	نقش‌های غیر واقعی افراد در مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و روانی و قراردادن اسم‌های غیرواقعی			
P۹	پنهان کردن خودواقعی در دادن اطلاعات غیرواقع‌بینانه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی			
P۶	تفاوت در رفتار حقیقی فرد به لحاظ سیاسی، اجتماعی، روانی و فرهنگی و استفاده از تصاویر و اسامی غیرواقعی			
P۱۱	محافظه‌کاری در مسائل سیاسی، اجتماعی و روانی			
P۸	افراد شکاک، محتاط، بدون حس شوخ طبعی			
P۷	ابتلا به تردید و احتیاط			
P۱	شک در اشتراک گذاشتن تصاویر			
P۳	وسواس در ارسال فیلم			
P۹	وسواس در ارسال پیام			
P۲	وسواس فکری در ارائه پیام			
P۶	شک در عضویت گروه			

			P۱۱	شک در بیان سخن و اظهار نظر .	
			P۱۰	شکاک و محتاط	
	➤ خودسانسوری در مبتلایان به اختلال شخصیتی اجتناب پذیر		P۸	سکوت به دلیل اعتماد به نفس پایین	
			P۷	خودسانسوری در افراد منزوی	
			P۴	اجتناب خودافشاگری افراد اعتماد به نفس پایین	
			P۹	اضطراب افراد اعتماد به نفس پایین در ارائه سخن	
			P۳	فرار و اضطراب از بیان گفتار در جمع	
			P۱	اضطراب از اظهار نظر به علت اعتماد به نفس پایین	
			P۶	خودسانسوری در افراد اعتماد به نفس پایین	
			P۲	ترس خودابرازی افراد اعتماد به نفس پایین	
		➤ حفظ حریم خصوصی با خودسانسوری		P۳	اجتناب از ورود به حریم شخصی دیگران
				P۲	خودسانسوری به دلیل حریم شخصی
			P۴	سکوت به دلیل نشکستن حریم تنهایی	
			P۵	سکوت به خاطر صیانت از خود و خانواده	
			P۶	سکوت به خاطر احترام به حریم خصوصی یکدیگر	
			P۸	سکوت به علت رعایت حریم خصوصی	
			P۳	سکوت به خاطر فاش نکردن رازهای زندگی شخصی	
			P۹	سکوت به علت داشتن خط قرمزهای محکم در برابر حریم خصوصی	
			P۷	خودسانسوری به خاطر مراقبت از اطلاعات شخصی	
			P۹	رازهای زندگی و اطلاعات خصوصی عامل سکوت	
	➤ خودسانسوری ناشی از شیوه آموزش، تربیت و تجربیات کسب شده در خانواده		P۵	نقش آموزش و تجربیات کسب شده در خانواده	
			P۳	خودسانسوری به دلیل ترس از تربیت در خانواده متدین	
			P۹	خودسانسوری به دلیل تجربیات کسب شده در خانواده	
			P۸	فشارها و محدودیت های خانواده	
		➤ خودسانسوری ناشی از دموکراتیک بودن خانواده		P۲	شیوه تربیت، آموزش، محدودیت ها و ترس از خانواده
				P۹	تربیت در خانواده های ترسو، تجربیات کسب شده و فشارهای خانواده
		➤ خودسانسوری مبتلایان به اختلال فوبیای اجتماعی		P۱۰	نقش تربیت خانواده ، ترس از خانواده ، فشارها و محدودیت های خانواده
				P۶	ترس از فشارها، تربیت، آموزش و تجربیات کسب شده در خانواده
				P۸	تأثیر شرایط خاص خانوادگی ، آموزش و نحوه تربیت خانواد در خودسانسوری

نشانه‌ها	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
P۷	نقش خانواده و مدرسه در تربیت افراد در فضای عمومی		
P۳	خودسانسوری در فرهنگ دینی، آداب و رسوم، آموزش و مذهب	➤ خودسانسوری ناشی از دین	
P۶	ترس از فشارهای فرهنگی مانند دین، مذهب، آداب و رسوم	➤ خودسانسوری ناشی از مذهب	
P۲	ترس از دین، مذهب، شیوه آموزش و آداب و رسوم		
P۷	آداب و رسوم، مذهب، دین و نحوه آموزش	➤ خودسانسوری ناشی از آداب و رسوم	
P۵	دین عامل خودسانسوری		
P۵	فرهنگ عامل خودسانسوری	➤ خودسانسوری ناشی از آموزش	
P۱۰	دین و مذهب، مراکز آموزشی و آداب و رسوم		
P۸	شیوه آموزش، فرهنگ، آداب و رسوم، دین و مذهب اثرگذار در خودسانسوری		
P۹	خودسانسوری نتیجه کسب تجربه از مدرسه، آداب و رسوم، مذهب و دین		

جدول شماره ۲ به هدف دوم که شناسایی عوامل و شرایط زمینه‌ای خودسانسوری در اینستاگرام است می‌پردازد. که از ۲ مقوله اصلی خودسانسوری روانی و فرهنگی، ۱۳ مقوله فرعی خودسانسوری ناشی از «محافظه‌کاری در خودواقعی»، «محافظه‌کاری در ادبیات گفتاری در ساختار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی»، «محافظه‌کاری در استفاده از اسامی و تصاویر مستعار»، «مبتلایان به اختلال شخصیتی پارانوئید»، «مبتلایان به اختلال شخصیتی اجتناب‌پذیر»، «حفظ حریم خصوصی»، «شیوه آموزش، تربیت و تجربیات کسب شده در خانواده»، «دموکراتیک بودن خانواده»، «مبتلایان به اختلال فویبای اجتماعی»، «دین»، «مذهب»، «آداب و رسوم» و «آموزش» و از ۵۵ کد مستخرج شده است.

جدول شماره ۳. مفاهیم و کدهای نهایی عوامل مداخله گر خودسانسوری در اینستاگرام

نشانه‌ها	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی	محور اصلی
P۲	احتیاط در رصد اطلاعات به دلیل امنیت حقوقی	➤ خودسانسور ناشی از امنیت حقوقی		عوامل مداخله‌گر خودسانسوری حقوقی
P۴	فهم امنیتی و مجازات در ابراز نظر			
P۱	کنترل آزادی‌های فردی به دلیل امنیت حقوقی			
P۴	محدودیت‌های قضایی و حقوقی در منازعات سیاسی و امنیتی			
P۶	خودسانسوری به علت حفظ امنیت حقوقی و قضایی			
P۹	ارائه اطلاعات غیرواقعی به دلیل ترس از قوانین حقوقی			
P۵	ترس از جرم حقوقی در گفتن مسئله حساس سیاسی و اظهار نظر			
P۱۰	ترس از برخورد قانونی به خاطر رفتارها و عملکردها			
P۱۱	خودسانسوری عامل پیشگیری جرم حقوقی			

	خودسانسوری ناشی از امنیت جانی	➤ خودسانسوری	P۱	سکوت به دلیل امنیت جانی
			P۲	احتیاط در رصد اطلاعات به خاطر امنیت جانی.
			P۳	خودسانسوری عامل پیشگیری جان
			P۵	پنهان کاری به خاطر امنیت جانی خود و خانواده
			P۶	تأثیر خودسانسوری در حفظ امنیت جانی .
			P۵	ترس از اظهار نظر به علت آسیب های جسمی
			P۲	خودسانسوری به علت تنبیه جسمی
			P۹	ترس از ارائه اطلاعات و اظهار نظر به علت آسیب جسمی
	خودسانسوری ناشی از امنیت اقتصادی	➤ خودسانسوری	P۱	منافع مالی علت خودسانسوری
			P۲	احتیاط در رصد اطلاعات به دلیل امنیت مالی
			P۳	خودسانسوری به علت حفظ منافع مالی
			P۵	پنهان کاری به علت هزینه های زیستی
			P۶	تأثیر خودسانسوری در حفظ امنیت مالی
			P۴	سکوت به خاطر حفظ مال
			P۱۰	سکوت به دلیل حفظ منافع اقتصادی
			P۸	سکوت به علت منافع مالی

جدول شماره ۳ به هدف سوم که شناسایی عوامل و شرایط مداخله گر خودسانسوری در اینستاگرام است می پردازد که از یک مقوله اصلی خودسانسوری حقوقی، ۳ مقوله فرعی خودسانسوری ناشی از «امنیت حقوقی»، «امنیت جانی»، «امنیت اقتصادی» و از ۲۵ کد مستخرج شده است.

جدول شماره ۴. مفاهیم و کدهای نهایی راهبردهای خودسانسوری در اینستاگرام

نشانگرها	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی	محور اصلی
P۴	پیوندهای سست و قوی در ارتباطات بین فردی، گروهی و جمعی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی بین فردی		راهبردها
P۴	اثرسازش درحوزه عمومی تعاملی در ارتباطات گروهی، جمعی و میان فردی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی بین فردی		
P۴	تأثیر تقویت ارتباطات تعاملی بین افراد و گروهها در حوزه عمومی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی گروهی		
P۹	اثر قدرت پیوند قوی برون گراها در ارتباط بین فردی ، جمعی و گروهی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی گروهی		
P۸	پیوندهای ارتباطی قوی برون گراها با گروه های مختلف مردم	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی عمومی		
P۶	پیوند قوی در ارتباط بین فردی و پیوند سست در ارتباط جمعی و گروهی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی عمومی		
P۲	اثر هم رنگ شدن با اعضاء در ارتباطات تعاملی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی عمومی		
P۱۰	همراه با دیگران، مورد پذیرش و توجه دیگران	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی عمومی		
P۴	شکل بهتر فضای عمومی در بهتر دیده شدن در ارتباطات تعاملی	➤ خودسانسوری در ارتباطات تعاملی عمومی		

			P۳	همرنگ شدن با جماعت در ارتباطات تعاملی
			P۱۰	کاهش خودسانسوری در شکل بهتر بعد فضای عمومی در ارتباطات تعاملی
			P۱	کاهش خودسانسوری در قدرت گفتگو با یکدیگر و با گروه در حوزه عمومی
			P۲	کاهش خودابرازی در برابر دوستان و آشنایان
			P۶	صمیمت عامل کاهش خودسانسوری
			P۹	پیوند قوی با آشنایان و پیوند سست با بیگانگان
			P۸	تأثیر ضعف ارتباط در مبتلایان به اختلالات افسردگی در خودسانسوری
			P۷	اثر دشواری آغاز ارتباط و نداشتن روابطی صمیمی و طولانی مدت در سکوت
			P۴	تأثیر روابط نزدیک با دوستان و بیگانگان در سکوت
			P۸	نداشتن رفتار دوستانه افراد اسکیزوفرنی دلیل بر خودسانسوری
			P۸	ضعف ارتباط و سکوت در افراد انزوای اجتماعی با مردم آشنا و ناآشنا
			P۹	نا توانی و ترس برخی از افراد از ارتباط برقرار کردن با بیگانه و آشنا
			P۹	اثر صمیمیت در ارتباط بین فردی، جمعی و گروهی در خودسانسوری
			P۲	اجتناب و سکوت افراد اسکیزوفرنی در صورت پذیرفته شدن یا نشدن
			P۲	خودسانسوری فرد در ناشناخته ماندن در گروه
			P۱۰	کاهش خودسانسوری در جامعه ناآشنا افزایش آن در جامعه آشنا
			P۶	احتیاط در خودگشویی در برابر بیگانگان
			P۲	خودسانسوری در پیوندهای ضعیف و افراد ناآشنا
			P۴	خودسانسوری در شناخته شدن و دیده شدن
			P۱	خودسانسوری در جامعه شناخته شده
		➤ خودسانسوری در جامعه آشنا		
		➤ خودسانسوری در مبتلایان به اختلالات افسردگی		
		➤ خودسانسوری در مبتلایان به اختلالات شخصیتی اسکیزوئید		
		➤ خودسانسوری در مبتلایان به اختلالات شخصیتی اسکیزوفرنی		
		➤ خودسانسوری ناشی از انزوای اجتماعی		
		➤ خودسانسوری در صمیمت روابط انسانی		

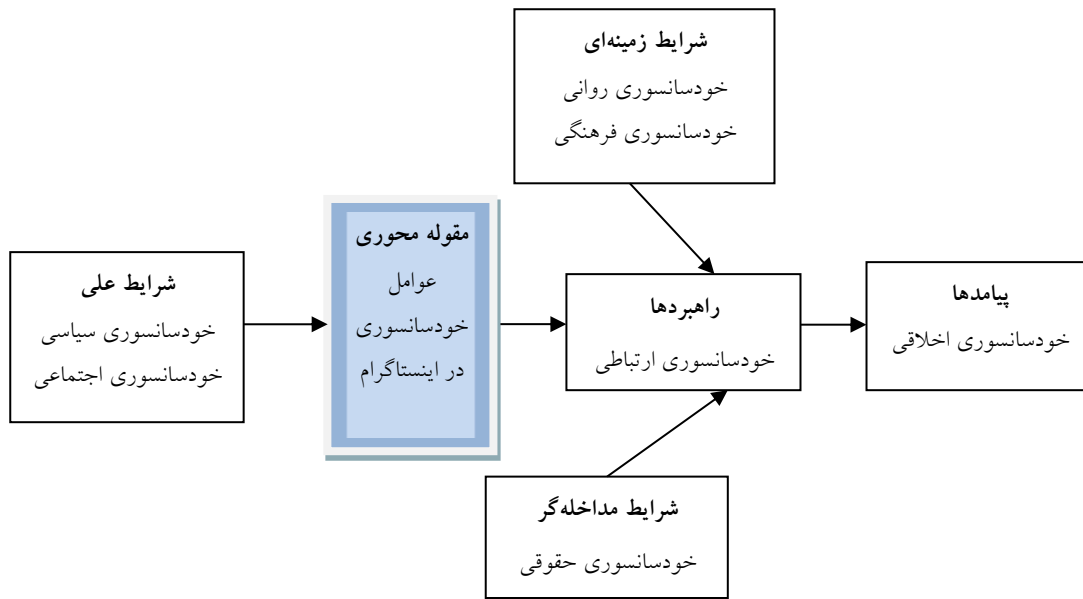
جدول شماره ۴ به هدف چهارم که شناسایی راهبردهای خودسانسوری در اینستاگرام است می پردازد که از ۱ مقوله اصلی خودسانسوری ارتباطی، ۱۰ مقوله فرعی خودسانسوری در «ارتباطات تعاملی بین فردی در حوزه عمومی»، «ارتباطات تعاملی گروهی در حوزه عمومی»، «ارتباطات تعاملی جمعی در حوزه عمومی»، «جامعه آشنا»، «جامعه ناآشنا»، «مبتلایان به اختلالات افسردگی»، «مبتلایان به اختلالات شخصیتی اسکیزوئید»، «مبتلایان به اختلالات شخصیتی اسکیزوفرنی»، «انزوای اجتماعی»، «صمیمت در روابط انسانی» و از ۲۹ کد مستخرج شده است.

جدول شماره ۵. مفاهیم و کدهای نهایی پیامدهای خودسانسوری در اینستاگرام

نشانه‌ها	کدگذاری	کدگذاری	کدگذاری	محور
----------	---------	---------	---------	------

اصلی	گزینشی	محوری	باز	
پیامدها	خودسانسوری اخلاقی	تعهد اخلاقی حاکم بر خودسانسوری	تأثیر تعهد اخلاقی در خودسانسوری	P۱
			اثر سکوت در تأدیب و تعذیب	P۲
			تأثیر مسائل شرعی و اخلاقی در خودسانسوری	P۸
			ترس از هتک حرمت	P۴
			ترس از توهین به اعتقادات مردم	P۶
			ترس از آزرده‌خاطر کردن	P۵
			تأثیر بعض، کینه و خشم در خودسانسوری	P۱
			ترس از توهین به اعتقادات اخلاقی	P۳
			هتک حرمت عامل خودسانسوری	P۹
		خودسانسوری پیشگیری از آلودگی رفتاری	پیشگیری فساد اخلاقی با خودسانسوری	P۱
			سکوت مانع بد دیده شدن	P۴
			پیشگیری آلودگی‌های رفتاری با خودسانسوری	P۷
			پیشگیری دروغ و ریا با خودسانسوری	P۱۰
			سانسور خود در برابر پیام‌ها و تصاویر منجر به آلودگی رفتاری	P۸
			سانسور خود در برابر تصاویر منجر به آلودگی جنسی	P۹
			اثرگذاری آلودگی‌های رفتاری در سکوت	P۳
			خودسانسوری بخاطر آلودگی رفتاری	P۲
			تأثیر سکوت در حفظ اعتبار، شرف و شخصیت	P۳
		خودسانسوری پیشگیری از آلودگی شخصیتی	ترس از تمسخر در اظهار نظر کردن	P۵
			ترس از اطلاعات منجر به آلودگی‌های شخصیتی	P۷
			احساس حقارت در بلند مدت در اثر خودسانسوری	P۱۰
			ترس از سرخوردگی در بیان تفکرات	P۹
			سکوت به دلیل احساس حقارت	P۸
			ترس از تحقیر و تعذیب در مجادله	P۷
			سکوت به دلیل تحقیر و شرمساری	P۱۱
			ترس از توهین به شخصیت افراد	P۱

جدول شماره ۵ به هدف پنجم که شناسایی پیامدهای خودسانسوری در اینستاگرام است می‌پردازد که از ۱ مقوله اصلی خودسانسوری اخلاقی، ۳ مقوله فرعی خودسانسوری ناشی از «تعهد اخلاقی»، «آلودگی رفتاری»، «آلودگی شخصیتی» و از ۲۶ کد مستخرج شده است. در کدبندی محوری، مقوله‌ها به صورت یک شبکه با هم در ارتباط قرار می‌گیرند. این مرحله مشتمل بر ترسیم یک نمودار است که الگوی کدگذاری نامیده می‌شود. که روابط فی‌مابین شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها را نمایان می‌کند این فرآیند در نمودار شماره ۱ نمایان شده است.

شکل ۲. مدل نهایی عوامل خودسانسوری در اینستاگرام با رویکرد گراند تئوری

۶. بحث و نتیجه‌گیری

خودسانسوری شاید فراگیرترین شکل سرکوب اخبار، اطلاعات، افکار و عقاید باشد اگر چه در بیشتر مواقع خودسانسوری مرتبط با الگوی رفتاری است که نتیجه اجتناب‌ناپذیر رژیم‌های اقتدارگرا است که هیچ نقدی را بر نمی‌تاباند و قدرت نظارت و کنترل خودشان را با درجات مختلف مجازات مستحکم می‌کنند، اما گذشته از آن، این عمل بطور گسترده در کشورهای دموکراتیک که ادعای ضمانت آزادی بیان تحت حاکمیت قانون را دارند، بکار بسته می‌شود. در این راستا پژوهش حاضر به شناسایی عوامل و شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای خودسانسوری در اینستاگرام می‌پردازد. در خودسانسوری سیاسی آزادی‌های فردی تحت سیطره حاکمان قدرت قرار می‌گیرد که با سیستم فیلترینگ و تعبیه قالب‌های ذهنی این آزادی را از انسان‌ها سلب، و آنها را تحت کنترل خود درمی‌آورند و محدودیت در آزادی اندیشه، بیان، قلم و عقیده سیاسی را در آنها بوجود می‌آورند و آنها را وادار به خودسانسوری می‌کنند که با پیشینه تحقیق بیلینگ یسیل، فستین استین، مرات یسیل، نصراللهی، نظریه عکس‌العمل برم و حوزه عمومی هابرماس همسو بوده است. و اما در خودسانسوری اجتماعی افراد علت خودسانسوری را ترس از جایگاه و موقعیت اجتماعی و مقام و منزلت اجتماعی خود می‌دانند و نقش نمایشی را در سانسور خود بازی می‌کنند این نقش نمایشی در مشاغل حساس بیشتر از مشاغل غیرحساس است و اما در خودسانسوری روانی افراد برای فرار از حقیقت، خودواقعی را پنهان می‌کنند. آنها با کتمان خودواقعی به خودفریبی و دیگرفریبی می‌پردازند. ترجیح می‌دهند در ادبیات گفتاری در ساختار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و روانی خود محافظه‌کاری کنند این پنهان‌کاری تا جایی پیش می‌رود که ممکن است از اسامی و تصاویر مستعار برای بیان گفتار خود استفاده کنند. وسواس فکری، شک‌وتردید، احتیاط و اعتماد به نفس پایین آنها را مضطرب و خاموش می‌کند. حریم خصوصی، شیوه تربیت خانواده، نحوه آموزش و دموکراتیک بودن خانواده خودسانسوری را در افراد نمایان می‌کند که با پیشینه تحقیق کریمی نژاد و نظریه عکس‌العمل برم، پنهان‌کاری زیمیل و نقش در یک راستا قرار دارد و اما در خودسانسوری فرهنگی می‌توان گفت جامعه‌ای که فرهنگ آن فرهنگ دینی و مذهبی است مردم به آن سمت و سو حرکت می‌کنند در بستر چنین مذهبی افکار خود را پنهان می‌کنند و روحیه کوتاه آمدن و صرف نظر از بیان اندیشه در ذهن خود را توسعه می‌دهند. احترام به آداب و رسوم و شیوه آموزش که در توسعه اخلاق، حقوق شهروندی، کاهش جرایم اخلاقی و اجتماعی نقش دارد بی‌توجهی به این ارزشها و عدم رعایت اصول اخلاقی می‌تواند مشکلاتی را ایجاد کند پس برای جلوگیری از چنین مشکلاتی در فضای مجازی باید خود را سانسور کنند و اما در خودسانسوری حقوقی ابتدا اینگونه تصور می‌شود که قدرت فرار از مقررات و قوانین در این فضا وجود دارد اما در انتها دیده می‌شود که این فضا

دچار مقررات بیشتری شده است که در صورت نقض قوانین حقوقی و قضایی باید منتظر تاوان جنایی و جرم حقوقی بود که با نظریه حوزه عمومی هابرمارس و جان لاک در یک راستا بوده است و اما در خودسانسوری ارتباطی شکل بهتر بعد فضای عمومی در بهتر دیده شدن، بهتر شنیده شدن، هم‌رنگ با جماعت شدن، ارتباطات تنگاتنگ در ارتباطات بین‌فردی، گروهی و جمعی است. انزوای اجتماعی، ضعف در ارتباطات اجتماعی افراد مبتلا به اختلالات افسردگی، درونگرا بودن اسکیزوئیدها، نداشتن رفتار صمیمانه اسکیزوفرنی‌ها آن‌ها را در جمع دوستان و آشنایان بیگانه و خودسانسوری را در آنها آشکار کرده است که با نظریه پیوندهای سست و قوی گرانوتر همسو بوده است. و اما در خودسانسوری اخلاقی افراد از آزادی‌های فردی خود به دلیل داشتن تعهد اخلاقی، در پیام‌هایی که در خود آن‌ها و دیگران آلودگی رفتاری و شخصیتی ایجاد می‌کنند سکوت می‌کنند که با پیشینه تحقیق ایلانی، دست‌جودی، رضایی، ساداتی، حسنی و کلانتری و نظریه عکس‌العمل همسو بوده است.

پس می‌توان گفت که خودسانسوری زاده اجماع خاموش، اخلاق‌گرایی و مصلحت‌اندیشی انسان‌ها در طول تاریخ و در عرض جغرافیاست اگر هم ضرری دارد باید به خاطر سودش بخشیده شود و این اقبال را برای خود فراهم آورد تا با فراغ بال بر فراز اندیشه‌ها پرواز کند و در پی الگوبرداری از هنر به دنبال نحوه ارائه هنر باشد تا بتواند در کارگردانی انتقال اندیشه‌ها به صحنه‌های اجتماعی از آن بهره بگیرد؛ و با الگوی علمی، قادر به درهم کوبیدن خودسانسوری باشد.

کتابنامه

ایلانی، حسن (۱۳۹۵). «الگوهای رفتاری ایرانیان در شبکه‌های اجتماعی مجازی» کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده علوم ارتباطات.

حسینی، حسین، کلانتری، عبدالحسین (۱۳۹۶). «تحلیل پدیدارشناختی تجربه زیسته کاربران شبکه‌های اجتماعی تصویری اینستاگرام در ایران» فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات، دوره هیجدهم، شماره ۴۰.

دیلینی، تیم (۱۳۸۸). نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی، ترجمه بهرنگ صدیقی و وحید طلوعی، تهران: نشر نی، چاپ دوم.

دستجردی، سمانه (۱۳۹۶). «بررسی میزان و نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با تأکید بر تلگرام بر انزوای اجتماعی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد» کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.

ریتزر، جورج (۱۳۸۳). نظریه‌های معاصر در جامعه‌شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر علمی، چاپ هشتم.

رضایی، شیوا (۱۳۹۶). «عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به کج‌رفتاری در شبکه‌های اجتماعی مجازی» کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

رابرتسون، یان، بهروان، حسین (۱۳۷۲). درآمدی بر جامعه، مشهد: آستان قدس رضوی، چاپ اول، ص ۹۳.

ساداتی، سید نصرالله (۱۳۹۲). «شبکه‌های اجتماعی، کارکردها و کژکارکردها» فصلنامه مطالعات ماهواره و رسانه‌های جدید، سال دوم، شماره ۵/۴ ص ۹۷-۱۲۵.

صادقی، مسعود (۱۳۹۶). «اخلاق در سایه سکوت»، فصلنامه تخصصی اخلاق پژوهی، سال اول، شماره ۲.

کریمی، یوسف (۱۳۹۶). روان‌شناسی اجتماعی (نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها)، چاپ سی‌وششم، تهران: نشر ارسباران.

کریمی‌نژاد، شجاع (۱۳۹۷). «بررسی عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی (مورد

مطالعه: دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم شهر بندرعباس)» کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی بندرعباس.

کوزر، لوئیس، روزنبرگ، برنارد (۱۳۸۵). *نظریه‌های بنیادی جامعه‌شناختی*، ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران: نشر نی.

لعل‌علیزاده، محمد (۱۳۹۵). «بررسی و مقایسه رابطه آزادی و امنیت در اندیشه سیاسی توماس هابز و جان لاک» دو

فصلنامه هستی و شناخت، ج ۳، ش ۲، (پیاپی ۶).

مهدی‌زاده، سید محمد (۱۳۸۹). *نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی*، تهران: نشر همشهری،

چاپ اول ۱۳۸۹.

مرادی، شهاب، رجب‌پور، مجتبی، کیان ارثی، فرحناز، حاجلو، نادر، رادبخش، ناهید (۱۳۹۳). «انگیزه‌های استفاده از

شبکه‌های مجازی» *فصلنامه فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، سال چهارم، شماره اول.

محمودی، سیدعلی (۱۳۷۰). «تحلیل عوامل آزادی فرد در فلسفه سیاسی هابز» *کیهان اندیشه* (۳۷)، ۳۴-۳۵.

نوذری، حسینعلی (۱۳۸۱). *بازخوانی هابرماس: درآمدی بر آراء و اندیشه‌ها و نظریه‌های یورگن هابرماس*،

تهران: نشر چشمه.

نصراللهی، محمدصادق (۱۳۹۸). «صورت‌بندی مسائل شیوه پالایش (فیلترینگ) فضای مجازی در ایران» *فصلنامه*

رسانه و فرهنگ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال نهم، شماره ۲، ۲۴۷-۲۷۹.

Festenstein, Matthew (۲۰۱۵). Self – censorship for democrats, *European Journal of*

Political Theory ۱-۱۹.

Locke, J, ۱۸۲۴, *The Works of John Locke, in Nine Volumes*, ۱۲ ed., Vol. ۴, London:

Rivington, Retrieved ۳/۳/۲۰۱۶, from <http://oll.libertyfund.org/titles/۱۷۲۵>.

Locke, J, ۱۸۲۴, The Works of John Locke, in Nine Volumes, ۱۲ ed., Vol. ۲, London: Rivington, Retrieved ۴/۲۴/۲۰۱۶, from <http://oll.libertyfund.org/titles/v62>.

Yesil, Bilge (۲۰۱۴). Press Censorship in Turkey: Networks of State Power, Commerical Pressures, and Self – Censorship, Communication, Culture & Critique ۷ (۲۰۱۴) ۱۵۴- ۱۷۳ International Communication Association.

Yesil, Murat (۲۰۱۴). The Invisible Threat for the Future of Journalism: Self-Censorship and Conflicting Interests in an Increasingly Competitive Media Environment, International Journal of Business and Social Science, Vol. ۵ ,No.۳.